

М.Д. Жамоздзік, Д.Д. Пятручык
БЕЛАРУСКАЯ МОВА Ў КАМУНІКАЦЫІ
СТАМАТОЛАГА З ПАЦЫЕНТАМ: РЭАЛЬНАСЦЬ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Навуковы кіраўнік: канд. філал. навук, дац. А.А. Носік

*Кафедра беларускай і рускай моў
Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт, г. Мінск*

M.D. Zhamozdik, D.D. Petruchik
BELARUSIAN LANGUAGE IN COMMUNICATION BETWEEN DENTIST
AND PATIENT: REALITY AND PROSPECTS

Tutor: associate professor A.A. Nosik
*Department of Belarusian and Russian Languages
Belarusian State Medical University, Minsk*

Рэзюмэ. У артыкуле закранаюцца актуальныя пытанні выкарыстання беларускай мовы ў медыцынскай практыцы стаматолага. Разглядаюцца фактары, якія ўплываюць на выбар мовы. Прапануюцца спосабы ўкаранення беларускай мовы ў стаматалагічную навуку і прафесійную камунікацыю.

Ключавыя словы: беларуская мова, камунікацыя, стаматолаг, пацыент.

Resume. The article deals with the current issues of the use of the Belarusian language in the medical practice of a dentist. Factors influencing the choice of language are considered. Ways of introducing the Belarusian language into dental science and professional communication are suggested.

Keywords: Belarusian language, communication, dentist, patient.

Актуальнасць. Беларуская мова – гэта не проста значная частка нацыянальнай самабытнасці, але і дзейсны спосаб зносін, асабліва ў сферы абслугоўвання, дзе разуменне і давер маюць першачарговае значэнне. Сучасная рэальнасць сведчыць, што беларуская мова пакуль не атрымала шырокага распаўсюджвання ў стаматалагічных кабінетах.

Мэта: аналіз уплыву мовы камунікацыі ў стаматалагічнай сферы на ход і вынікі лячэння.

Задачы:

1. Вызначэнне складанасцей, якія ўзнікаюць падчас кантакту паміж урачом-стаматолагам і пацыентам, і іх прычын.

3. Вылучэнне аптымальных спосабаў папярэджання непаразуменняў.

2. Пошук шляхоў удасканалення беларускамоўнай камунікацыі ў стаматалагічных клініках і стварэння неабходных умоў для пераадолення моўна-псіхалагічнага бар'ера.

Матэрыялы і метады. Сучасная стаматалогія напрамую звязана з прымяненнем найноўшых інавацыйных тэхналогій і сучасных матэрыялаў, аднак яе поспехі немагчымыя без захавання псіхалагічнай атмасферы ўзаемаразумення і падтрымкі чалавека, што звярнуўся па дапамогу. Для вывучэння рэальнай камунікатываўнай сітуацыі намі было праведзена анкетаваанне.

Рэзультаты і іх абмеркаванне. Падчас апытання, у якім прынялі ўдзел 50 чалавек, высветлілася, што толькі чвэрць апытаных рэгулярна прымяняе беларускую мову ў паўсядзённым жыцці. Яшчэ чвэрць выкарыстоўвае яе выключна на занятках па беларускай мове. У той жа час 56% апытаных увогуле не выкарыстоўваюць беларускую мову ў размоўе.

Пры разглядзе асноўнага аб'екта даследавання было закранута пытанне, ці ёсць у інфармантаў вопыт у зносінах са стаматолагам на беларускай мове. Каля 22% мелі такі досвед, і, што важна, прыкладна 70% з іх адзначылі прыёмнае становішча і пачуццё ўпэўненасці ў стаўленні да ўрача.

Варта падкрэсліць, што 34% рэспандэнтаў дэманструюць добрае разуменне медыцынскай лексікі на беларускай мове і не адчуваюць цяжкасцей з яе ўспрыманням. У той жа час у 56% узнікаюць цяжкасці з разуменнем тэрміналогіі, таму ім патрабуецца тлумачэнне і пераклад на рускую мову. З ліку апытаных 30 чалавек выказалі жаданне больш актыўна выкарыстоўваць беларускую мову ў медыцынскіх установах.

Як паказала апытанне, у рэальнай клінічнай практыцы нярэдка ўзнікаюць складанасці ва ўзаемадзеянні паміж ўрачом і наведвальнікам [1]. Непаразуменні могуць быць звязаны з выкарыстаннем вузкаспецыяльнай лексікі, недастатковым часам, выдзеленым на тлумачэнне пэўных працэдур, або проста з адсутнасцю ўмення весці добразычлівы дыялог [2, с. 156–157]. Для вырашэння вылучаных пытанняў у працы была звернута ўвага на наступныя праблемы ў дадзенай сферы:

1. Адсутнасць стабільнага складу медыцынскай лексікі. Медыцына з'яўляецца прагрэсіўнай навукай, арыентаванай на распрацоўку і ўкараненне інавацыйных тэхналогій, дэталёвае вывучэнне новых відаў захворванняў і метадаў іх лячэння. Без наяўнасці агульнапрынятых беларускіх медыцынскіх тэрмінаў урачы-стаматологі не могуць абмяркоўваць з пацыентамі іх стан і прапанаваныя варыянты тэрапіі. Гэта стварае бар'ер для якаснай і дзейснай камунікацыі: пацыенту цяжка будзе растлумачыць ход складанай працэдур, калі для апісання кожнага этапа няма адпаведных слоў на беларускай мове. Гаворка ідзе не толькі пра слоўніковы запас, але і пра даступнасць медыцынскай інфармацыі на роднай мове.

2. Дэфіцыт навучальных матэрыялаў і літаратуры ў медыцыне. Дадзеная праблема цесна звязана з папярэдняй. Без якасных падручнікаў, даведнікаў і навуковых публікацый на беларускай мове медыцынскія работнікі пазбаўлены магчымасці бесперапыннай адукацыі і павышэння кваліфікацыі на роднай мове. Гэта стрымлівае развіццё беларускамоўнай медыцынскай супольнасці і ўскладняе перадачу вопыту маладым спецыялістам. Калі будучы стаматолаг не мае магчымасці вывучаць асновы сваёй прафесіі на беларускай мове, яму будзе складана выкарыстоўваць гэтыя веды ў працоўнай дзейнасці.

3. Недастатковае прымяненне ва ўстановах аховы здароўя. Перавага рускай мовы ў большасці медыцынскіх устаноў стварае непажаданыя сітуацыі для пацыентаў, якія размаўляюць па-беларуску. Беларускую мову неабходна актыўна ўкараняць у дакументацыю, аб'явы, інфармацыйныя матэрыялы і асабліва ў зносіны з пацыентамі. Без гэтага беларуская мова не зможа стаць паўнацэнным інструментам для камунікацыі ў сферы аховы здароўя. У сітуацыі, калі ўся медыцынская

дакументацыя, інструкцыі і накіраванні афармляюцца выключна на рускай мове, гэта выклікае значны дыскамфорт і абмяжоўвае доступ да медыцынскіх паслуг для тых, хто аддае перавагу беларускай мове.

4. Недастатковая падрыхтоўка медыцынскага персаналу ў галіне беларускай мовы. Нават калі стаматолаг захоча размаўляць з пацыентам па-беларуску, перашкодай можа стаць недастатковае валоданне мовай, асабліва ў спецыялізаванай вобласці. Неабходна прадаставіць медыцынскім работнікам магчымасць наведваць курсы беларускай мовы, якія ўключаюць вывучэнне медыцынскай тэрміналогіі і практычныя заняткі па зносінах з пацыентамі. Важна таксама стымуляваць ужыванне беларускай мовы сярод студэнтаў медыцынскіх ВНУ.

5. Страта моўнай самабытнасці – сусветная тэндэнцыя, але яна мае асаблівае значэнне для беларускай мовы. Любое абмежаванне ў праве размаўляць на роднай мове падрывае ўпэўненасць у яе каштоўнасці і вядзе да асіміляцыі. Калі чалавек пачынае адчуваць, што яго мова непатрэбная і не паважаная, ён можа адмовіцца ад яе выкарыстання, асабліва ў публічнай сферы.

6. Нязручнасць для пацыентаў. Здароўе – гэта вельмі асабістае пытанне. Пацыенты павінны адчуваць сябе камфортна і мець магчымасць выказаць свае асцярогі і задаваць пытанні на найбольш зручнай для іх мове. Калі пацыент, які размаўляе па-беларуску, адчувае прымус да выкарыстання рускай мовы, гэта можа выклікаць стрэс, недастатковае разуменне і зніжэнне даверу да ўрача. А давер – гэта адзін з вельмі важных фактараў паспяховага лячэння.

Аналіз рэальнай сітуацыі пацвердзіў наяўнасць праблем у выкарыстанні беларускай мовы ў сучаснай стаматалагічнай практыцы, асноўнымі шляхамі вырашэння якіх уяўляюцца наступныя:

- пашырэнне выкарыстання беларускай мовы ў стаматалогіі;
- павышэнне прэстыжу беларускай мовы ў грамадстве;
- падтрымка дзяржавай і грамадскімі арганізацыямі беларускамоўных ініцыятыв у сферы аховы здароўя;
- развіццё інфармацыйных тэхналогій для стварэння беларускамоўных рэсурсаў для стаматолагаў і пацыентаў;
- арганізацыя курсаў па беларускай мове для стаматолагаў, дзе яны маглі б пазнаёміцца са стаматалагічнай тэрміналогіяй на роднай мове;
- змена грамадскага меркавання;
- правядзенне інфармацыйных кампаній, якія б падкрэслівалі важнасць і прэстыж выкарыстання беларускай мовы ў медыцынскай сферы;
- заахвочванне да выкарыстання беларускай мовы ў медыцынскіх установах праз ўвядзенне дадатковых стымулаў для стаматолагаў, якія выкарыстоўваюць беларускую мову ў сваёй практыцы.

З улікам разгледжаных фактараў і варыянтаў іх устаранення можна сфармуляваць наступныя перспектывы адносна пастаўленага пытання:

1. Апрабацыя вузкаспецыяльных тэрмінаў. Ужыванне стаматалагічных тэрмінаў ў рэальных умовах павысіць іх жыццяздольнасць і навуковую вартасць.

2. Актывізацыя ўвагі спецыялістаў да стварэння падручнікаў і дапаможнікаў на беларускай мове для студэнтаў стаматалагічных спецыяльнасцей па абраных профілях.

3. Павышэнне беларускамоўнай публікацыйнай актыўнасці прафесарска-выкладчыцкага саставу і студэнтаў.

4. Напісанне кандыдацкіх і доктарскіх дысертацый па стаматалагічных тэмах на беларускай мове.

Вывады:

1. Авалоданне нацыянальнай стаматалагічнай тэрміналогіяй і паясненне медыцынскіх маніпуляцый па-беларуску, адказы на пытанні і падтрыманне размовы з беларускамоўным пацыентам на зручнай для яго мове дазваляць знізіць трывожнасць і зменшыць страх перад правядзеннем стаматалагічнага лячэння.

2. Камфортная і якасная камунікацыя адыгрывае важную ролю ў паспяховым лячэнні, паколькі дапамагае ліквідаваць непаразуменні і ўмацаваць давер пацыента.

Літаратура

1. Почему Врачам Необходимо Мастерски Владеть Навыками Коммуникации? [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://dpoaps.ru/blog/pochemu-vracham-neobhodimo-masterski-vladet-navykami-kommunikacii/>. – Дата доступу: 17.04.2025.

2. Сильверман, Дж. Навыки общения с пациентами. Пер. с англ. / Дж. Сильверман, С. Кёрц, Дж. Дрейпер. – М.: Гранат, 2018. – 304 с.